

OMAISHOIDON TUKI / LUHANKA 2021 alkaen

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset

Omaishoitoa ei saa tarkastella laitoshoidon vaihtoehtona, vaan omana ehkäisevänä hoitomuotona.

Omaishoitolakia koskeva lainsäädäntö uudistui 1.7.2016.

Omaishoidon kohteena voi olla ikäihmisen lisäksi, vaikka lapsi tai keski-ikäinen aikuinen. Ikä ei ratkaise hoidetuksi tulemistä eikä myöskään hoitajana olemista.

Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekevästä omaa tai toisen työtä, palkkio määräytyy kulloinkin voimassa olevan lain mukaan. Tätä palkkiota maksettaessa edellytetään, että hoitajalla ei ole tältä ajalta:

- Vähäistä suurempia tuloja,
- Sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa: Erityishoitorahaa maksetaan alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmille, joka osallistuu lapsensa hoitoon tai kuntoutukseen sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla, sairaala- tai poliklinikkahoitoon liittyvään kotihoitoon tai lakiin perustuvalla sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan
- Oikeutta vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen

Jos rahana maksettavan omaishoidon tuen ohella järjestetään muita sosiaali- ja terveystalvuu- ja niitä ei ole sovittu osaksi omaishoidontukea, niistä peritään normaalit maksut (Shl 28 § ja Sha 734/92, 6 §). Kunta voi myöntää palvelut maksuttomina tai alentaa niistä perittävää maksua (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista).

Hoidon sitovuutta ja maksettavaa omaishoidontukea vähentävät:

Perheen tulot ja varallisuus eivät vaikuta palkkion määrään. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja vaatii oman verokorttinsa, jonka voi tilata verotoimistosta.

Sitovuuteen vaikuttavia asioita:

- hoidettava käyttää kotinsa ulkopuolisia palveluja säännöllisesti yli seitsemän (7) tuntia arkipäivän aikana
- hoitaja on kokopäivätyössä
- asiakkaalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja yli seitsemäksi (7) tunniksi päivässä
- kotihoidon käynnit hoidettavan luona
- yli 7 vrk / kk kestävät lyhytaikaishoitajaksot

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos

- hoidettava asuu sosiaali- ja terveydenhuollon tai yksityisessä asumisyksikössä. Asumisyksikkö tarjoaa mahdollisuuden riittäviin palveluihin asiakkaiden säännöllisen hoidon ja huolenpidon sekä turvallisuuden takaamiseksi.
- hoidettavan avuntarve kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin

Omaishoitajalle asetettavat edellytykset

Omaishoitajana voi toimia hoidettavan omainen tai läheinen täysi-ikäinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hän kykenee kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta ja takaamaan hänelle asianmukaisen ja turvallisen hoidon. Hoidettavan kotiolojen tulee olla omaishoidolle sopivat.

Tarvittaessa omaishoitajan on esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa kansaneläke- tai työeläkelaitoksen ja työvoimatoimiston etuuksiin. Hoitajan tulee itse tarkistaa etuuden maksajalta ennen sopimuksen tekoa tuen vaikutus saamiinsa etuuksiin.

Eläketurva

Hoitopalkkio kartuttaa eläkettä, jos palkkio on maksettu ennen 68 vuoden täyttymistä. Tarkempaa tietoa saa Kuntien eläkevakuutus – neuvonnasta p. 020614 2837 Ma-Pe Unioninkatu 43, Helsinki.

Oma yhteyshenkilö ja omaishoitajien neuvonta

Kunnan on nimettävä omaishoitajille oma yhteyshenkilö ja annettava ohjausta ja neuvontaa. Luhangassa yhteyshenkilönä toimii kotihoidon työntekijä p. 040 3479 223 ja hänen varallaan Palvelukeskus Tuuliharjun johtaja p. 040 3479 218, Ma-Pe 9-15, Hakulintie 2, 19950 Luhanka.

Omaishoidon neuvontaa saa myös numerosta p. 020 7806 599 Ma-Pe klo 9-15 (Omaishoitajat ja läheiset liitto ry.)

Terveys- ja hyvinvointitarkastukset ja muu tuki sekä valmennus ja koulutus vuoden 2018 alkaen

Omaishoitajilla on oikeus varata aika terveys- ja hyvinvointitarkastukseen. Luhangan terveysasema palvelee keskiviikkoisin klo 9-15 ja Joutsan terveysasema ma-to klo 8-16 ja pe klo 8-15. Kunnan on myös tarvittaessa tarjottava hyvinvointia tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Kunta on tarjonnut vuodesta 2015 jalka ja / tai selkähierontaa omaishoitajille. Kunta tarjoaa myös omaishoitajille ergonomiaopastusta kotona, jonka tarkoituksena on helpottaa fyysistä rasitusta sekä omaishoitajien kuin myös hoidettavien osalta. Tarkoituksena on myös tehdä hoivasta ja huolenpidosta turvallisempaa molemmille osapuolille. Yleistä Informaatiota on lisätty. Kunta tiedottaa tukilomista ja lakimuutoksista ja muista ajankohtaisista asioista. Em. asioista on informoitu omaishoitajia elokuussa säännöllisesti pidettävän tapaamisen merkeissä.

Omaishoitajille on nimetty omatyöntekijä, joka työskentelee kotihoidossa töissä. Hänen puoleensa voi kääntyä kaikissa omaishoitoon liittyvissä käytännön asioissa. Omatyöntekijä on lähihoitaja Kirsi Toivonen p. 040 3479 223, kirsi.toivonen@luhanka.fi. Omaishoitoon liittyvät selvitykset ja päätökset tekee Palvelukeskus Tuuliharjun johtaja Vuokko Lehtonen p. 040-3479 218, vuokko.lehtonen@luhanka.fi.

Lomatoiminta

Omaishoitajat- ja läheiset – liitto järjestää omaishoitajille suunnattuja lomiam (yl. kesto 5 vrk). Hakulomakkeita voi tilata liitosta p. 020 7806 533 tai tulostaa www.omaishoitajat.fi -sivuilta. Lomat sisältävät omavastuuosuuden.

Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoito hoidettavalle on hoitomuoto, joka voi auttaa omaishoitajaa jaksamaan ja lepäämään raskaan ajanjakson yli. Lyhytaikaishoidosta on hyvä neuvotella ajoissa Palvelukeskus Tuuliharjun johtajan kanssa.

Omaishoitosopimus ja hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidosta laaditaan hoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on tarvittaessa palvelutarpeen arviointi sekä aina hoito- ja palvelusuunnitelma. Hoidettavalle tehdään myös Rava-toimintakyky -arvio. Tulevaisuudessa otetaan valtakunnallisesti käyttöön Rai- toimintakykymittari. Koulutukset alkavat syksyllä 2021. Liitteenä pitää olla myös todistus terveydentilasta. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään omaishoidontuen sisältö. Jos täysi-ikäinen asiakas ei itse kykene päättämään ja ilmaisemaan omaa tahtoaan hoidon tai huollon järjestelyistä, selvitetään asiakkaan edun mukaiset ratkaisut yhteistyössä hänen laillisen edustajansa (esim. edunvalvojan, omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa).

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä
- miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana
- hoitopalkkion määrä

Omaishoitosopimuksen tulee sisältää tiedot

- Hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
- Hoitajan oikeudesta lakisääteisiin vapaisiin: tai 3 vuorokautta (jatkuva säännöllinen hoito) kuukautta kohti. Kunta järjestää sijaishoidon.
- Määräaikaisen sopimuksen kestosta
- Menettelyohjeet hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä, sekä hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä.
- kunnan tarjoamista muista tuista hoitajalle ja hoidettavalle
- tapaturmavakuutuksesta

Sopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimus tarkistetaan vuosittain tai tarvittaessa esim. lakimuutosten vaikutukset.

Sopimus on ns. toimeksiantosopimus, jolloin hoitajalla ei ole työsopimuslain mukaisia loma-, päiväraha-, työaika-oikeuksia ja etuuksia. Hoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai hoidettavaan huoltajaan.

Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoidon tuesta kunnan kanssa sopimuksen tehneellä hoitajalla on oikeus pitää vapaata (4 § 1 mom.) vähintään kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Lakisääteisiä vapaita voi pitää kuukausittain tai niitä voidaan kerryttää yhtäjaksoisesti **vapaiksi enintään kuuden (6) kuukauden ajalta**. Vapaa tulee pitää sen kalenterivuoden aikana, jona oikeus vapaaseen on syntynyt. Vapaan pitämisestä voidaan poiketa sovitusti esim. vuoden vaihteen kohdalla.

Oikeutta vapaaseen ei synny, mikäli hoitotyö katkeaa säännöllisesti päivittäin yli seitsemäksi (7) tunniksi. Sidonnaisuus hoitotyöhön on ratkaiseva tekijä arvioitaessa sitä, onko omaishoitajalla oikeus lakisääteiseen vapaaseen, ei hoitotyön raskaus tai vaativuus.

Kunnan on huolehdittava omaishoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Omaishoitajalla tai hoidettavalla ei kuitenkaan ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa. Hoitajan lakisääteisestä vapaasta ja sairauden aikana hoidettavan hoidon järjestelyistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Vuorohoito- ja kuntoutusjaksot voidaan sopia omaishoitajan vapaapäiviksi. Asiaksmaksulain 6 b §:n mukaan hoidettavan maksettavaksi voi tulla lakisääteistä vapaapäivää kohti korkeintaan se määrä mitä maksuasetuksessa on kulloinkin määrätty, vuonna 2021 maksu on 11,40 e päivältä.

Hoidettavan / hoitajan poissaolot / maksatuksen keskeytyminen

- Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvista syistä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua.
- Omaishoidettavan kuollessa tai joutuessa laitoshoitoon maksetaan omaishoidon tukea kyseisen kuukauden loppuun saakka.
- Omaishoitajan kuollessa omaishoidon tuen maksaminen päättyy välittömästi
- Omaishoitajan estyessä hoitotyöstä palkkion maksaminen keskeytyy välittömästi
- Poissaoloista ja omaishoitoon liittyvistä muutoksista tulee viipymättä tehdä ilmoitus päätöksentekijälle.

Omaishoidon tuen maksatus

Omaishoidon tuki maksetaan hoitajalle ja se on veronalaista tuloa. Omaishoitajan pitää pyytää verotoimistosta verokortti, joka on vain omaishoitoa varten. Kunta on velvollinen suorittamaan ennakonpidätyksen ja eläkevakuutusmaksut, mutta ei sosiaaliturvamaksua (Kho 10.3.1997 n:ro 561). Kunnan on otettava tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutus hoitajalle, jonka kanssa on tehty omaishoidontuen sopimus. Omaishoitajan eläketurva määräytyy kunnallisen eläkelain (549/03) mukaisesti. Omaishoidon tuki kartuttaa eläkettä 68-vuotiaaksi asti. Vuosittain omaishoidon tuen indeksikorotukset lisätään palkkioihin ilman sopimuksen uusimista. Omaishoidontukipalkkio maksetaan kuukauden viimeinen päivä. Omaishoidon tuki voidaan maksaa alennettuna hoitajan pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja).

Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksen tekeminen

Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen perusteella ja erillistä hakuaikaa ei ole. Hakemuksen liitteenä tulee olla C-lääkärinlausunto asiakkaan terveydentilasta tai terveydentila tulee selvittää muulla luotettavalla tavalla. Kotihoito tekee Rava- toimintakykyarvion. Asiakkaan mielipide palvelun osalta kysytään myös. Muistitesti (MMSE) tehdään tarvittaessa ellei sitä ole jo tehty. olisi hyvä jos se olisi korkeintaan kolme kuukautta vanha.

Ennen päätöksen tekoa tehdään kotikäynti, jolloin tehdään palvelutarpeen arviointi ja sen perusteella laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma.

Hoito- ja palvelusuunnitelman lisäksi hoidon vaativuuden ja/tai sitovuuden määrittelyn tukena käytetään Rava – toimintakykymittaria (tulevaisuudessa käytössä Rai- toimintakyvyn arvio- ja seurantamenetelmä)) mahdollista lääkärinlausuntoa ja muistihäiriöisten osalta tarvittaessa MMSE- minitestiä. Vammaisten, alle 18-vuotiaiden pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten sekä kaikkien kehitysvammaisten toimintakyvyn arvioinnissa käytetään hyväksi erilaisia toimintakykymittareita (esim. Paavo). Lisäksi arviointiperusteena käytetään Kelan eläkettä saavan hoitotukea. Päätöstä tehtäessä käytetään tarvittaessa mukana eri alojen asiantuntijoita ja heidän päätöksistään. Alle 18 – vuotiaiden omaishoidon tukipäätös tehdään usein määräaikaiseksi lapsen kohdalla usein tapahtuneen fyysisen ja/ tai psyykkisen kehittymisen vuoksi.

Omaishoidontukipäätöksen tekee omaishoidontuesta Palvelukeskus Tuuliharjun johtaja. Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen ja liitteiden saapumista seuraavan kuukauden alusta eikä sitä myönnetä takautuvasti. Poikkeuksen tekee päätöksen viivästyminen viranhaltijasta johtuvasta syystä (esim. lomat, sairastuminen todistusten viivästyminen jne.). Ikäihmisten omaishoidon tuki myönnetään usein toistaiseksi olevana tai erityisestä syystä määräaikaisena.

Omaishoidon tuen lakkauttaminen ja irtisanominen

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden (2) kuukauden ja omaishoitaja yhden (1) kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkuminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan turvallisuuden, omaishoidon tuki voidaan lakkauttaa välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana omaishoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Omaishoitajan kuollessa omaishoidon tuki päättyy välittömästi. Omaishoidon tuki lakkautetaan, kun omaishoidontuen maksamiselle ei ole edellytyksiä. Omaishoitaja on velvollinen välittömästi ilmoittamaan tuen myöntäneelle kunnan työntekijälle tuen saantiin vaikuttavista olosuhteiden muutoksista. Mikäli tukea maksettaessa tai nostettaessa on annettu virheellisiä tietoja, myönnetty tuki voidaan lakkauttaa ja suoritettut erät periä takaisin.

MAKSETTAVIEN OMAISHOITOPALKKIOIDEN MÄÄRÄT

1. RASKASSIIRTYMÄVAIHE / LYHYTAIKAINEN OMAISHOIDON TUKI

Asiakkaat tarvitsevat runsaasti perushoitoa ja / tai jatkuvaa valvontaa, huolenpitoa sekä runsasta ohjausta päivittäisissä toiminnoissa (esim. wc-asiointi, syöminen, pukeutuminen). Hoito on fyysisesti ja / tai psyykkisesti erittäin raskasta. Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden. Hoidettava ei voi asua yksin. Hoivatyö edellyttää päätoimista työpanosta ja ansiotyöstä poisjääntiä. Hoito korvaa tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen, laitoshoidon tai saattohoidon kotona. Sopimus laaditaan enintään kolmeksi (3) kuukaudeksi kerrallaan. Suuntaa antava RAVA -toimintakykyindeksi on 3,00 – 4,03.

Hoitopalkkio on 826,90.

2. JATKUVAA TUKEA JA – PALVELUA SAAVAT

Asiakkaat tarvitsevat runsaasti ohjausta ja avustamista päivittäisissä toiminnoissa (esim. wc-asiointi, syöminen, pukeutuminen). Hoidon tarve voi olla myös yöaikaan. Hoitotyö sitoo pääsääntöisesti hoitajaa ympärivuorokautisesti. Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi maksimaaliset kotihoitopalvelut tai tehostettua palveluasumista. Hoidettava on esim. vuodepotilas, muutoin liikuntakyvytön, tai useimmissa perustoiminnoissa autettava tai lähes muistamaton. Suuntaa antava RAVA -toimintakykyindeksi on 2,50 – 2,99.

Hoitopalkkio on 602,15 € / kk.

3. PERUSTUKEA JA – PALVELUA SAAVAT

Hoidettava tarvitsee huolenpitoa ja hoitoa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa useamman kerran vuorokaudessa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, wc-toiminnot, lääkehoidon toteutus). Hoidettava ei yleensä tarvitse hoitoa ja huolenpitoa yöaikaan / ympärivuorokautisesti.

Hoidettava ei tarvitse jatkuvaa valvontaa ja ohjausta, mutta ei voi asua yksin ilman tukea. Suunta antava RAVA – toimintakykyindeksi on 2 – 2,49.

Hoitopalkkio on 413,45 € / kk